

Podwójnie wolne – 102 lata temu kobiety w Polsce zdobyły prawa wyborcze!

Wydany 28 listopada 1918 roku dekret Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego przyznał kobietom w Polsce czynne i bierne prawa wyborcze. Podobne prawa przysługiwały wówczas obywatelkom zaledwie kilku krajów na świecie. Instytut Pileckiego przypomina o tej ważnej rocznicy premierą animowanego filmu i wirtualną wystawą o tamtych wydarzeniach. Prapremierowy pokaz filmu „Podwójnie wolne. Prawa polityczne kobiet 1918” w sobotę 28 listopada o godz. 14.05 na antenie TVP Historia, poprzedzony będzie rozmową Mikołaja Mirowskiego z prof. Magdaleną Gawin, współautorką scenariusza.

– Film i wystawa opowiadają o ruchu sufrażystek w Polsce. Odnajdziemy tam znane, mniej znane bądź zapomniane kobiety, których życiorysy stanowią integralną część historii Polski – mówi Agnieszka Konik z Instytutu Pileckiego, współtwórczyni wystawy i filmu. – Sam tytuł: „Podwójnie wolne”, zwraca uwagę na splatanie się walki Polek o równouprawnienie z walką o niepodległość kraju. Polki przedstawione są tam w dwojaki sposób: jako obywatelki, które po 123 latach odzyskały swoje państwo, i jako kobiety, które w odzyskanej ojczyźnie wywalczyły pełnię praw wyborczych – dodaje badaczka.

Pod zaborami – sufrażystki

Choć do końca I wojny światowej sytuacja polityczna polskich kobiet była całkowicie uzależniona od woli władz zaborczych, proces emancypacji przebiegał podobnie jak w innych krajach. Mimo ograniczeń Polki nie tylko odgrywały główną rolę w wychowaniu patriotycznym dzieci i młodzieży, lecz także włączały się aktywnie w życie publiczne. W latach 90. XIX w. powstawały środowiska sufrażystek, o trójzaborowym, ogólnopolskim charakterze.

Popularyzowały one hasła równych praw kobiet oraz prawa głosu. Najważniejsze z nich to chrześcijańskie Zjednoczone Koło Ziemianek (ZKZ) oraz postępowy Związek Równouprawnienia Kobiet Polskich (ZRKP). Na początku XX. wieku w otoczeniu Józefa Piłsudskiego pojawiła się grupa socjalistycznych działaczek niepodległościowych, tworzących Organizację Bojową Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS). Wszystkie trzy środowiska spotkały się później na froncie I wojny światowej, w walce o wolną, niepodległą Polskę.

Ku niepodległości i równouprawnieniu

We wrześniu i listopadzie 1918 roku aktywistki i działaczki polityczne zorganizowały wiele trójzaborowych wieców i zjazdów kobiet pod hasłami równouprawnienia w wolnym państwie polskim. Brały w nich udział różne organizacje kobiece, reprezentujące ziemiaństwo, inteligencję, środowiska chrześcijańskie czy socjalistki. ZRKP wydał wówczas pocztówki agitacyjne z hasłem: „Głosowanie powszechne jest dopiero wówczas, gdy i kobiety zagłosują!”. Nastąpiła mobilizacja wszystkich aktywnych środowisk kobiecych, które docierały do pierwszoplanowych polityków, szukając poparcia dla równouprawnienia.

Listopad 1918 – Podwójnie wolne!

11 listopada 1918 roku Polska odzyskała niepodległość, a już 28 listopada Naczelnik Państwa Józef Piłsudski wydał Dekret o ordynacji do Sejmu Ustawodawczego. Wyborcami w odrodzonej Polsce zostały wszystkie jej obywatelki i obywatele, którzy ukończyli 21. rok życia. W artykule 7 stwierdzano: „Wyborcami do Sejmu są wszyscy obywatele(ki) państwa, posiadający czynne prawo wyborcze”. W środkiem zimy 1919 roku kobiety po raz pierwszy udały się do urn wyborczych jako pełnoprawne obywatelki II Rzeczypospolitej. Pierwszymi posłankami w historii polskiego parlamentaryzmu zostały: Jadwiga Dziubińska, Irena Kosmowska, Gabriela Balicka, Zofia Sokolnicka, Maria Moczydłowska, Franciszka Wilczkowiakowa, Zofia Moraczewska i Anna Piasecka – reprezentowały wszystkie najważniejsze nurty polityczne, od socjalizmu, poprzez ruch ludowy, centrum - po ruch narodowy.

Podwójnie wolne. Prawa polityczne kobiet 1918 – wystawa i film

„Podwójnie wolne” – to słowa jednej z sufrażystek, komentującej ukazanie się dekretu z 28 listopada. Fraza ta najtrafniej opisuje ówczesne doświadczenie Polek: wolnych dzięki odzyskaniu niepodległości i wolnych w prawach obywatelskich.

Dla przypomnienia tamtych wydarzeń w ich setną rocznicę Instytut Pileckiego przygotował w 2018 roku wystawę, zatytułowaną *Podwójnie wolne. Prawa polityczne kobiet 1918*. Po premierze na warszawskim

Krakowskim Przedmieściu, wystawa pokazywana była w kilkunastu miastach Polski, a także w Paryżu i Wilnie.

W oparciu o treść wystawy, wzbogaconą nowymi materiałami, w 2020 roku Instytut Pileckiego wraz z artystami z firmy Zespół Współ przygotował animowany film, w którym do przedstawienia postaci i wydarzeń sprzed lat wykorzystano fotografie, pocztówki i inne materiały archiwalne, pochodzące ze zbiorów Cyfrowej Biblioteki Narodowej POLONA, Narodowego Archiwum Cyfrowego, Muzeum Niepodległości oraz Studium Polski Podziemnej w Londynie. Materiały te zostały pokolorowane i zaanimowane. W filmie wykorzystano techniki animacji 2D, a ruch przemawiających postaci oparto o rzeczywisty ruch aktora. Dzięki nowoczesnej technice możemy przywrócić pamięć o Polkach, które nie tylko stały się podwójnie wolne, odzyskując niepodległą Ojczyznę i zdobywając prawa wyborcze, ale także same aktywnie o ową niepodległość i równouprawnienie walczyły.

W 2018 roku wystawa otrzymała wyróżnienie w konkursie Polish Graphic Design Awards, a w 2020 roku film i wystawa zostały nominowane do nagrody w konkursie „Projekt Roku” Stowarzyszenia Twórców Grafiki Użytkowej. Ogłoszenie wyników konkursu nastąpi w sobotę 28 listopada.